

Concept

GEMMA **waarderingsonderzoek 2020**

Veiligheid, Architectuur en
Standaarden

Inhoud

- Achtergrond & onderzoek
- Conclusies & aanbevelingen
- Resultaten

Achtergrond van het onderzoek

Doel Onderzoek

In 2014, 2016 en 2018 is een vergelijkbaar onderzoek uitgevoerd onder gebruikers van GEMMA producten. Waar mogelijk wordt daarmee vergeleken.

Doelstelling

Het onderzoek biedt onder andere inzicht in de bekendheid, het gebruiksgemak en de waardering van GEMMA-producten. Het onderzoek geeft inzicht in andere behoeften van gebruikers. Significante verschillen tussen de huidige resultaten en de resultaten uit 2018 worden weergegeven door middel van het volgende symbool:

Daling

Stijging

Doelgroep

De doelgroep zijn alle GEMMA gebruikers waar elk kwartaal een nieuwsbrief naar wordt verstuurd. In deze selectie zitten informatimanagers, informatie-architecten, I&A coördinatoren/adviseurs en afdelingshoofden werkzaam bij verschillende Nederlandse gemeenten, samenwerkingen en marktpartijen.

Methode

Kwantitatief online onderzoek: gebruikers van GEMMA producten zijn uitgenodigd via e-mail en via het VNG-forum.

De vragenlijst bestaat in totaal uit 31 vragen.

Veldwerk periode

15 november 2020 - 15 december 2020

Respons

Aantal respondenten is gelijk aan 2018. Er zijn 140 ingevulde onderzoeken ontvangen.

Functie	Aantal
Adviseur Informatievoorziening en/of Informatiebeveiliging	46
Informatie- of gegevensarchitect	21
Functioneel- of applicatie beheerder	19
Beheerder Informatie, gegevens/GEO	18
Informatiemanager	10
Leidinggevende/afdelingshoofd I&A, I of A of ICT	9
Projectleider- of programmamanager Informatie	3
(Beleids)adviseur I&A, I of A of ICT	1
Anders	13

Conclusies

Overall

- De GEMMA producten worden door de gemeenten goed gewaardeerd met een 7.1. Dit cijfer is stabiel ten opzichte van het vorige waarderingsonderzoek in 2018. De GEMMA is daarmee een stabiele basis voor zowel gemeenten als VNG Realisatie.
- Uit de beantwoording en de percentages bij de vragen blijkt dat gemeenten bezig zijn met de transitie richting het informatiekundig landschap/Common Ground en de focus op maatschappelijke vraagstukken. GEMMA biedt daarin handvatten, maar de aansluiting en samenhang verdient aandacht.

Informatiebronnen GEMMA

- Het gebruik van informatiebronnen van GEMMA(bijvoorbeeld GEMMAonline of softwarecatalogus) lijkt over de volle breedte stabiel sinds 2018.
- Nieuwe initiatieven (bijvoorbeeld GitLab en Forum van VNG) waarin verwezen wordt naar GEMMA worden goed gevonden.

GEMMA producten

- Het gebruik van producten -of onderdelen van GEMMA lijkt over de volle breedte verminderd sinds 2018. Belangrijk hierin is om mee te nemen dat de vraagstelling in het onderzoek is gewijzigd. De toevoeging van “in de laatste 12 maanden” kan de resultaten beïnvloeden hebben.
- Gebruik van Informatie over de API-standaarden, GEMMA gegevenslandschap en GEMMA Architectuurprincipes zijn nieuw en worden door de gemeenten veelvuldig gebruikt.
- In het onderzoek is een keuze gemaakt om de uitvraag verder op te splitsen in onderdelen van de referentiearchitectuur en thema's. Hierin is te zien dat maatschappelijke vraagstukken veelvuldig worden gezocht en gebruikt door de gemeenten. Deze uitvraag is voorheen niet gedaan, wat ervoor zorgt dat de cijfers niet vergeleken kunnen worden met voorgaande waarderingsonderzoeken.
- De duidelijkheid en bruikbaarheid van de producten zijn gestegen. De actualiteit laat een daling van 5% zien, terwijl de volledigheid gelijk is gebleven.

Conclusies

Toepassing GEMMA

- De meerderheid geeft aan dat GEMMA oplossingen moet bieden voor concrete architectuurvraagstukken voor gemeenten.
- De stelling dat GEMMA nauw moet aansluiten bij de uitgangspunten informatiekundige visie Common Ground geeft onvoldoende expliciet uitslag waardoor je kan concluderen dat de relatie van de verbinding tussen de GEMMA en Common Ground onduidelijk is en voor verbetering vatbaar.
- Tweederde van de deelnemers maakt een eigen operationele vertaling/aanvulling op de producten van de GEMMA voor de eigen organisatie.

Samenwerken aan GEMMA

- Driekwart draagt graag bij of is graag betrokken aan de (door)ontwikkeling van de GEMMA.
- Hiervan staat een klein deel open om benaderd te worden voor de diverse onderwerpen.

Aanbevelingen

Praktischer

- De inzet en het gebruik van de GEMMA kan minder complex en meer toepasbaar gemaakt worden. Door kennis te delen in verschillende vormen kan de aansluiting beter bij elkaar gebracht worden.

- Opzetten van workshops, tutorials, best practises en meer ondersteunende content
- Communities opzetten voor onderlinge kennis deling.

Verbeteren van de samenhang

- De samenhang van projecten en producten binnen de GEMMA wordt door deelnemers als een belangrijk meerwaarde gezien. Actief hierop inzetten vergroot de samenhang.

- Relatie GEMMA Architectuur en de informatiekundige visie Common Ground beter op elkaar aansluiten.
- Verbeteren van de aansluiting op de maatschappelijke vraagstukken.
- Versnippering van informatiebronnen tegen gaan.

Volledigheid architectuur vergroten

- Door ontwikkelingen en projecten volgen veranderingen elkaar snel op. Deelnemers willen graag actief volgen wat er momenteel allemaal speelt en welke ontwikkelingen er plaatsvinden.

- Wijzigingen en ontwikkelingen inzichtelijk maken
- Wijzigingen en ontwikkelingen sneller doorvoeren binnen de architectuur
- Doelgroepen actief informeren

Aanbevelingen

Gebruiksvriendelijker

- De wens van gebruikers is om de GEMMA te vereenvoudigen en beter toepasbaar te maken. Door kennis te delen in verschillende vormen wordt de toegankelijkheid voor gebruikers vergroot.

- Informatie per doelgroep aanbieden
- Vindbaarheid en navigatie verbeteren

Actualiseren van informatie

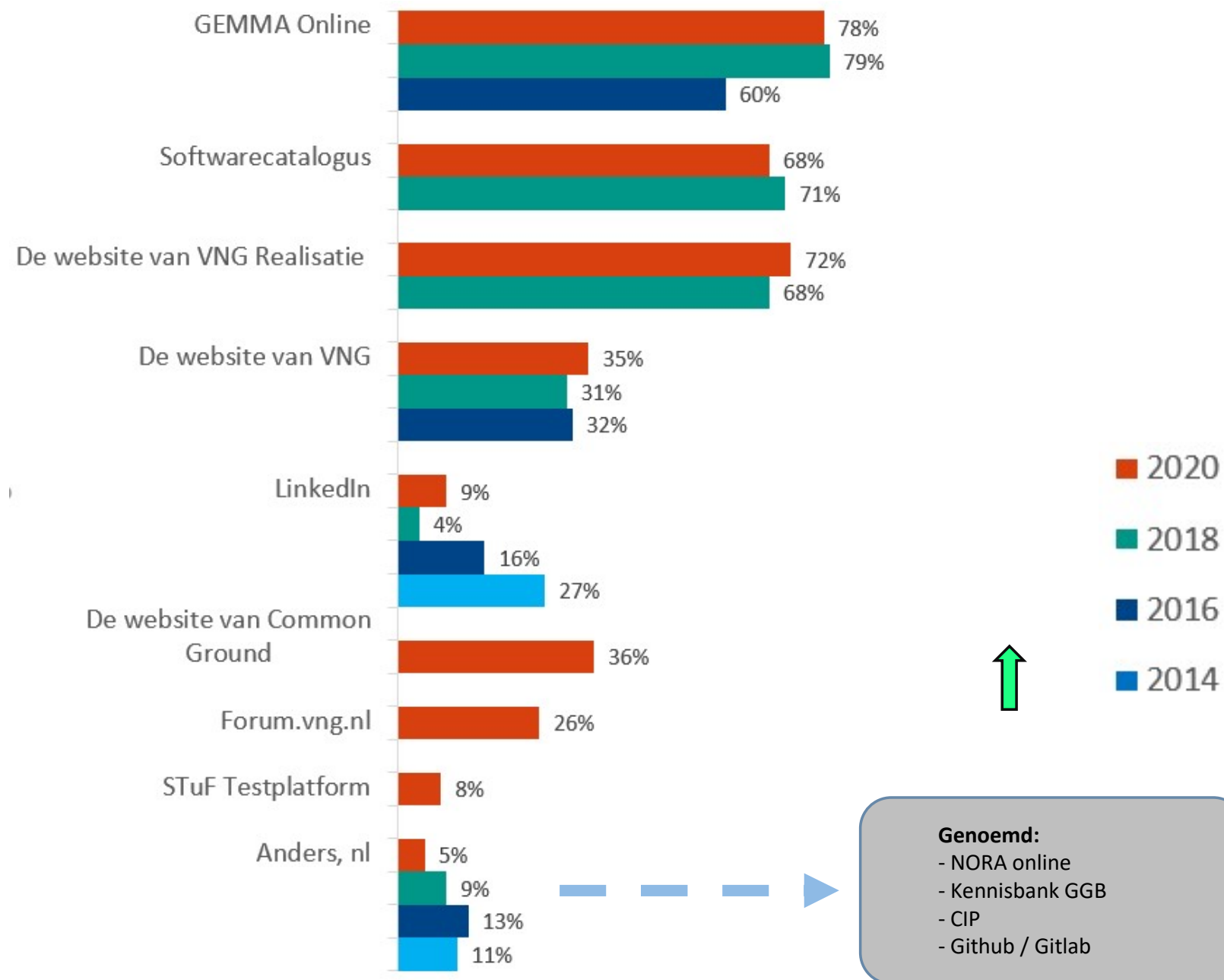
- De GEMMA wordt gezien als bibliotheek voor de gemeentelijke architectuur en dient bijgewerkt, toegankelijk en vindbaar te zijn voor iedereen.

- Sneller inspelen op ontwikkelingen.
- Opschonen van informatie
- Onderlinge samenhang (koppelingen, (verouderde) content) in kaart brengen en opruimen.
- Samenhang van informatie verbeteren en vindbaarheid vergroten

Gebruikte informatiebronnen voor GEMMA

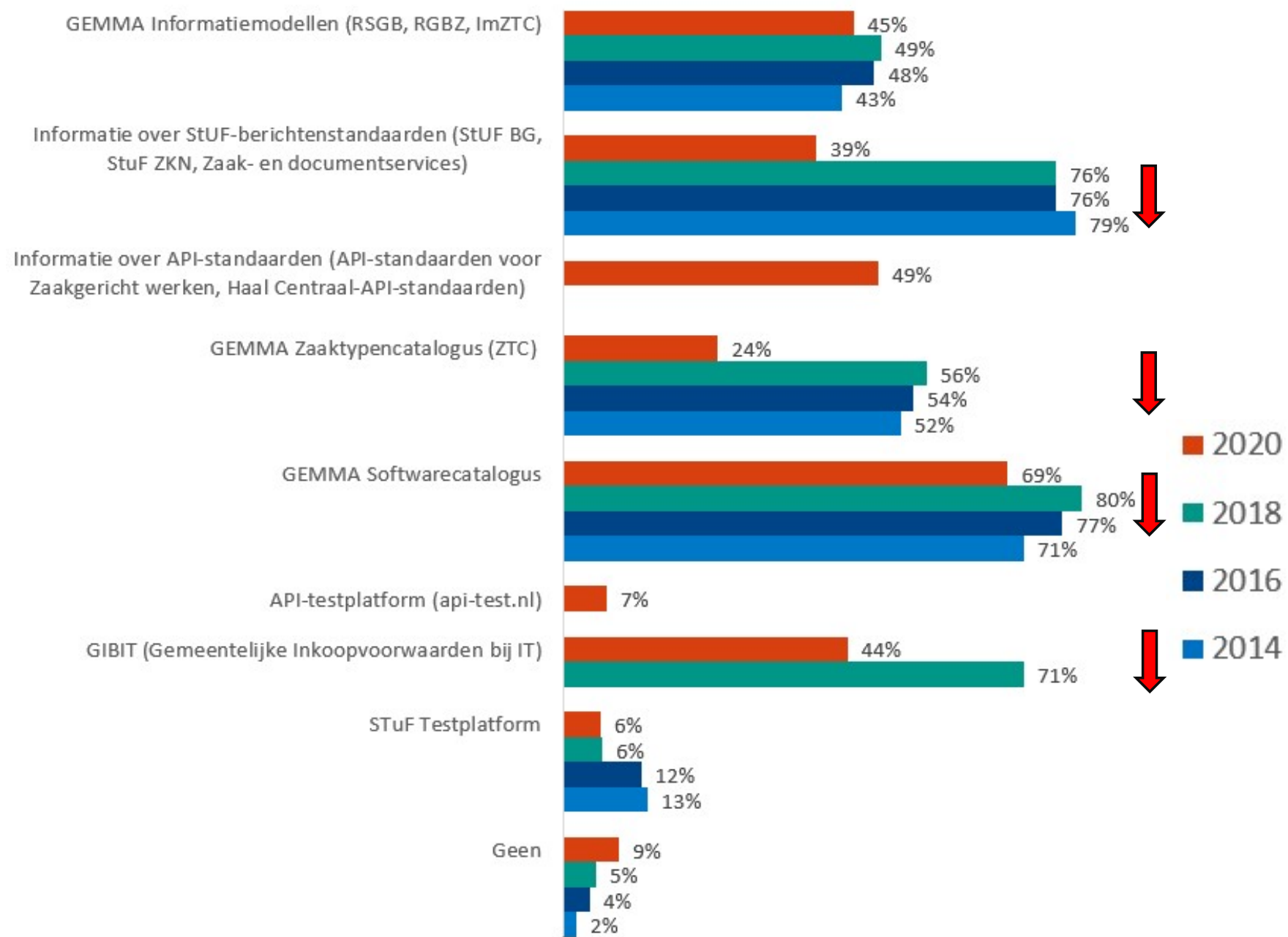

Nieuwkomers zorgen voor extra zichtbaarheid.

De meeste al wat bekendere platformen blijven stabiel qua gebruik als informatiebron. De nieuwkomers (website van Common Ground en het forum van VNG) zorgen voor extra zichtbaarheid. Opvallend is dat onder de "Andere informatiebronnen" Github / Gitlab voor het eerst wordt genoemd. Social media wordt telkens minder gebruikt als informatiebron.

Vraag 4: Welke bronnen gebruikt u om informatie over GEMMA te zoeken?
2020 n=130 | 2018 n=126 | 2016 n=227 | 2014 n=64

Gebruik GEMMA-producten en onderdelen

Andere vraagstelling, meerdere dalers

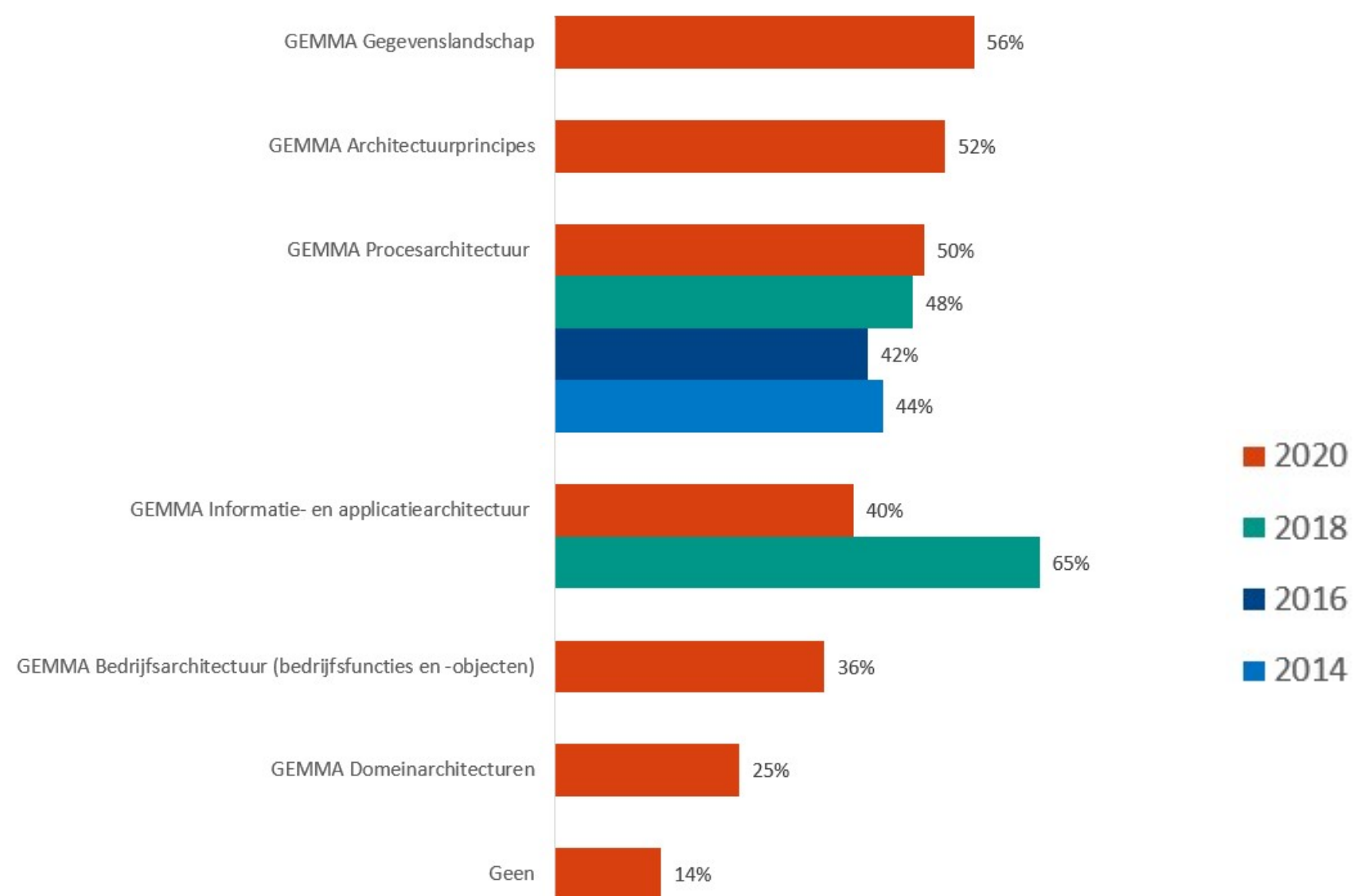
In voorgaande onderzoeken werd er geen periode gekoppeld aan de vraag rond het gebruik van GEMMA-producten en onderdelen. In dit onderzoek is gevraagd naar het gebruik in de laatste 12 maanden. Deze andere vraagstelling lijkt invloed te hebben op de uitkomsten.

Informatie over berichtenstandaarden, GEMMA Zaaktypencatalogus en GIBIT laten een significante daling zien ten opzichte van voorgaande jaren.

9% geeft aan geen gebruikte maken van de GEMMA-producten en onderdelen. Een reden die hiervoor wordt aangegeven is:

“GIBIT wordt veelal gebruikt door collega’s”

Gebruik GEMMA Referentiearchitectuur

Eerste uitvraag..

In voorgaande onderzoeken is er niet gevraagd naar verschillende onderdelen van de referentiearchitectuur. Hierdoor komen ze voor het eerst terug in het rapport.

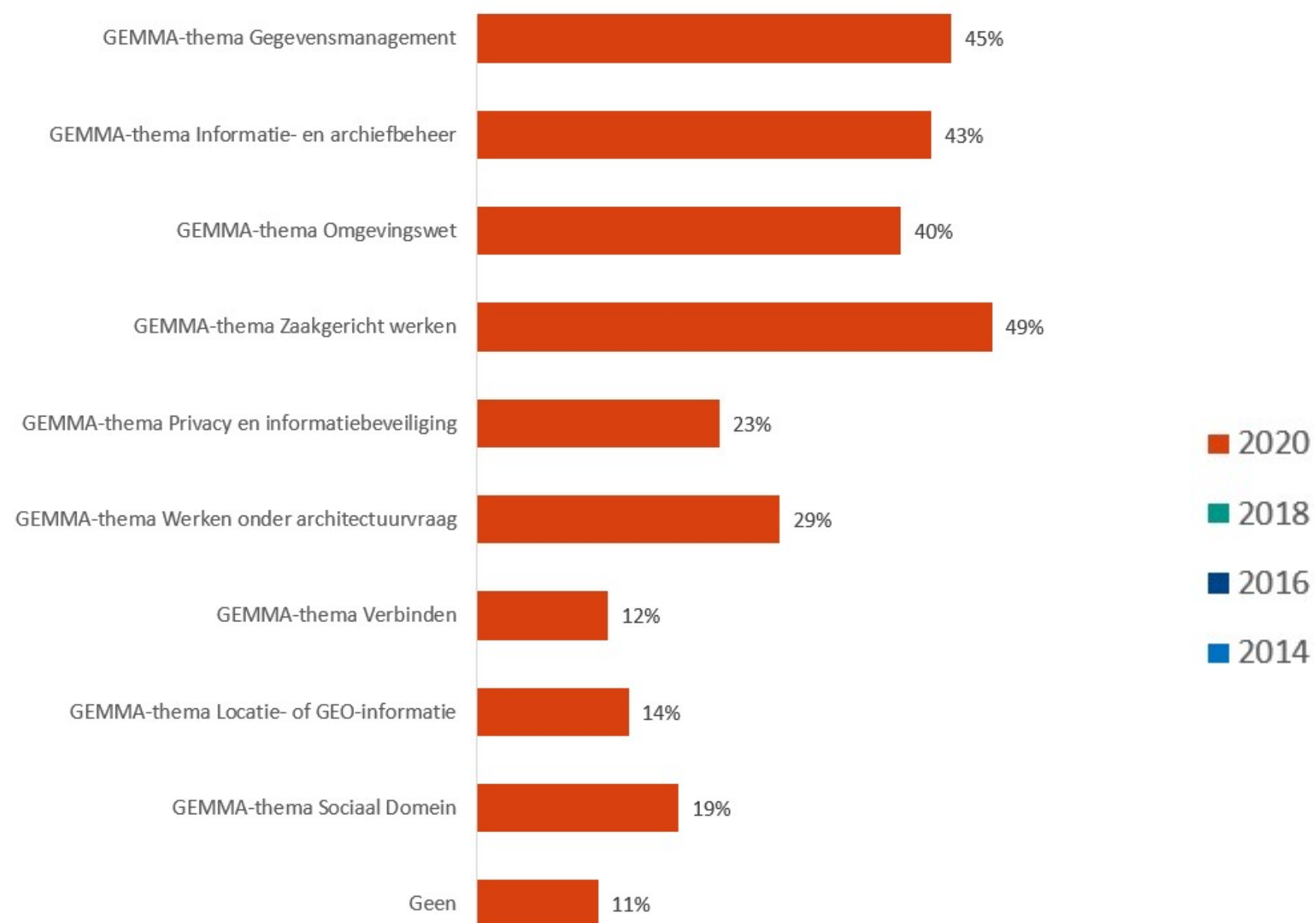
Verschillende onderdelen worden bijna even vaak gebruikt door de deelnemers van het onderzoek.

14% geeft aan geen gebruik te maken van de referentiearchitectuur. Redenen hiervoor zijn:

“Het bos van kennis en informatie dat we GEMMA noemen is niet echt toegankelijk zonder een basis kennisniveau. Ik merk dat mijn collega's deze informatie niet omarmt krijgen!”

“Ik ervaar geen houvast aan de referentiearchitectuur. “

Gebruik GEMMA Thema's

Eerste meting op thema's

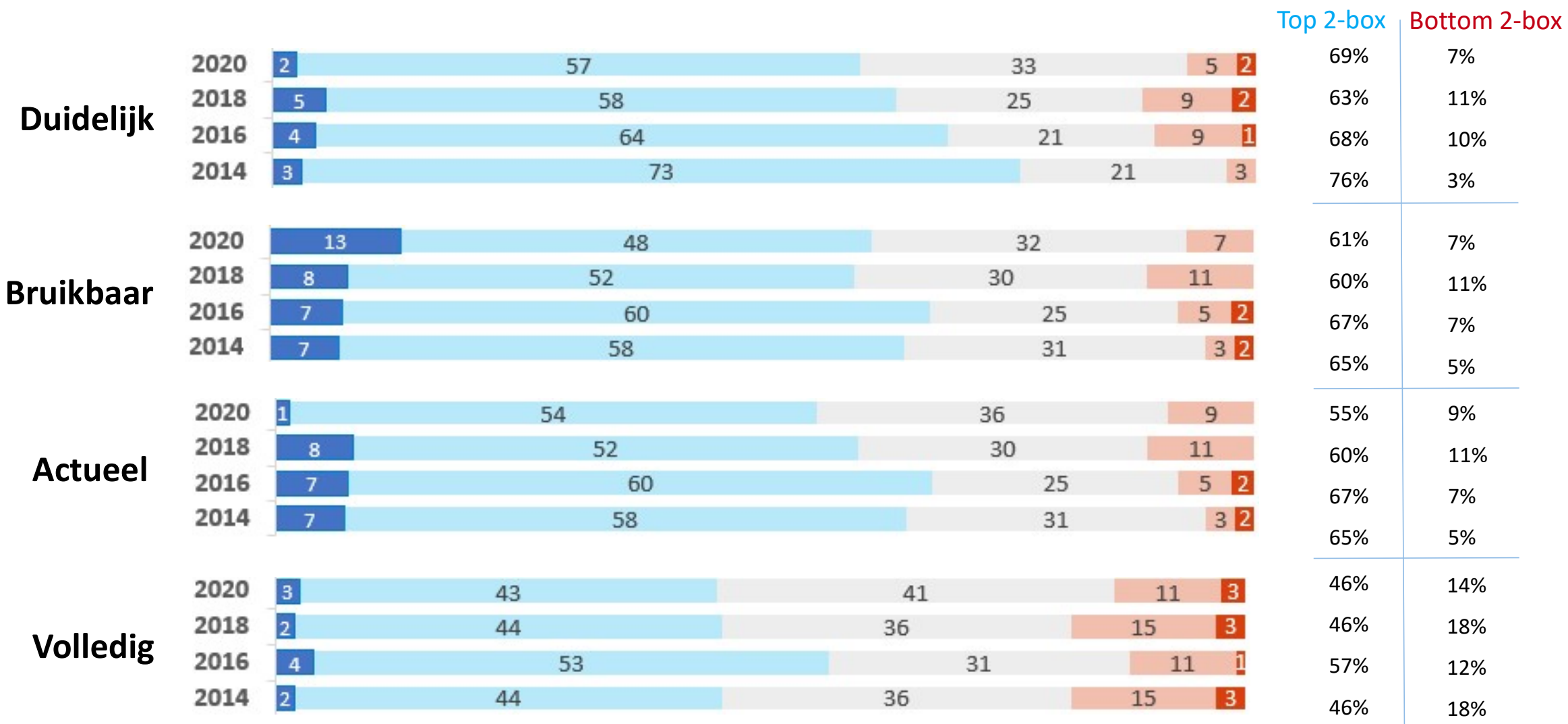
Thema's zijn er al een tijdje, maar hier is niet eerder op uitgevraagd.

De thema's waar het afgelopen jaar veel activiteiten zijn staan hoog. Het sociaal domein scoort in verhouding laag.

11% geeft aan geen gebruik te maken van de GEMMA thema's. Een reden is bijvoorbeeld:

"Integratie referentiearchitectuur lastig te vinden/maken. Ook tav vng-realisatie, ontwikkelingen en planningen is aansluiting niet altijd eenvoudig te maken."

Ik vind de informatie over de producten van GEMMA

Actualiteit daalt

De deelnemers vinden de volledigheid en bruikbaarheid van eenzelfde niveau als in 2018.

De actualiteit van de GEMMA producten wordt minder gewaardeerd dan voorgaande jaren. Aan de andere kant wordt de duidelijkheid beter gewaardeerd.

Verbetersuggestie productinformatie

- **Duidelijker**

“Sluit nog niet altijd aan bij de behoefte. bijvoorbeeld sociaal domein (schuldhulpverlening) en omgevingswet.”

- **Bruikbaar**

“Zou graag een samenwerkingsplatform willen met beste practises die uiteindelijk in een gezamenlijk repository komen. “

“Meer interactie met kleine gemeenten om producten ook inzetbaar te maken voor deze doelgroep.”

“Betere navigatie en zoekfunctie”

- **Actueel**

“Betere communicatie over de wijzigingen, die worden doorgevoerd. Het lijkt soms meer op een ivoren toren, waar af en toe een nieuw of aangepast product uit komt. Niet duidelijk wat er gebeurt en hoe we daar nut van kunnen hebben. “

“Content actueel houden. Gemma online moet een altijd actuele bron zijn voor het inrichten van informatievoorziening bij gemeenten.”

“Een verbeterslag in documentatie (meer concreet, niet te uitgebreid) zou erg helpen.”

“Soms is de status van een document niet helemaal helder, of de samenhang hiervan met andere stukken. Zeker nu met de komst van common ground is het voor ons soms nog wel zoeken of bijvoorbeeld procesarchitectuur nog valide /actueel is. En als het niet actueel is of er wordt gewerkt aan iets nieuws zou het fijn zijn als dat vermeld wordt. “

- **Volledig**

“Een verbeterslag in documentatie (meer concreet, niet te uitgebreid) zou erg helpen.”

“Mis vaak referentiecomponenten. Merk aan andere gemeenten maar ook aan leveranciers dat ze eigen referentiecomponenten maken. “

Waardering portfolio GEMMA – 7,1

- Blij dat het er is, geeft houvast.
- Ik ben heel blij met het productportfolio van GEMMA. Het biedt mij en de gemeente een basis om onze architectuur op te bouwen en niet vanaf 0 te hoeven beginnen.
- Als gemeente biedt het een stevig fundament voor te maken keuzes, voor gesprekken met leveranciers, etcetera. Heel blij mee!

- De toepasbaarheid en toegankelijkheid is echt een verbeterpunt.
- Hoog abstractieniveau (dus niet altijd praktisch toepasbaar), hoog detailniveau (en daardoor vrij academisch soms), maar ook compleet en goed als naslagwerk op onderdelen
- Het kan op specifieke terreinen soms best helpen alleen merk dat ik vaak nog een eigen plaat maak. De GEMMA zie je in veel gesprekken niet echt terugkomen of er wordt alleen gezegd in de GEMMA staat....". Het blijft vaak een verhaal van de vakidioten. "

informatiearchitectuur

Kent u de informatiearchitectuur van het GEMMA Gegevenslandschap?

8%

Is al bezig met het toepassen van deze architectuur

54%

Is bekend met de informatiearchitectuur

26%

Oriënteert zich op de informatiearchitectuur

13%

Is niet bekend met de informatiearchitectuur

Kent u de informatiekundige visie Common Ground?

7%

Is bezig met het toepassen van de informatiekundige visie

64%

Is bekend met de informatiekundige visie

22%

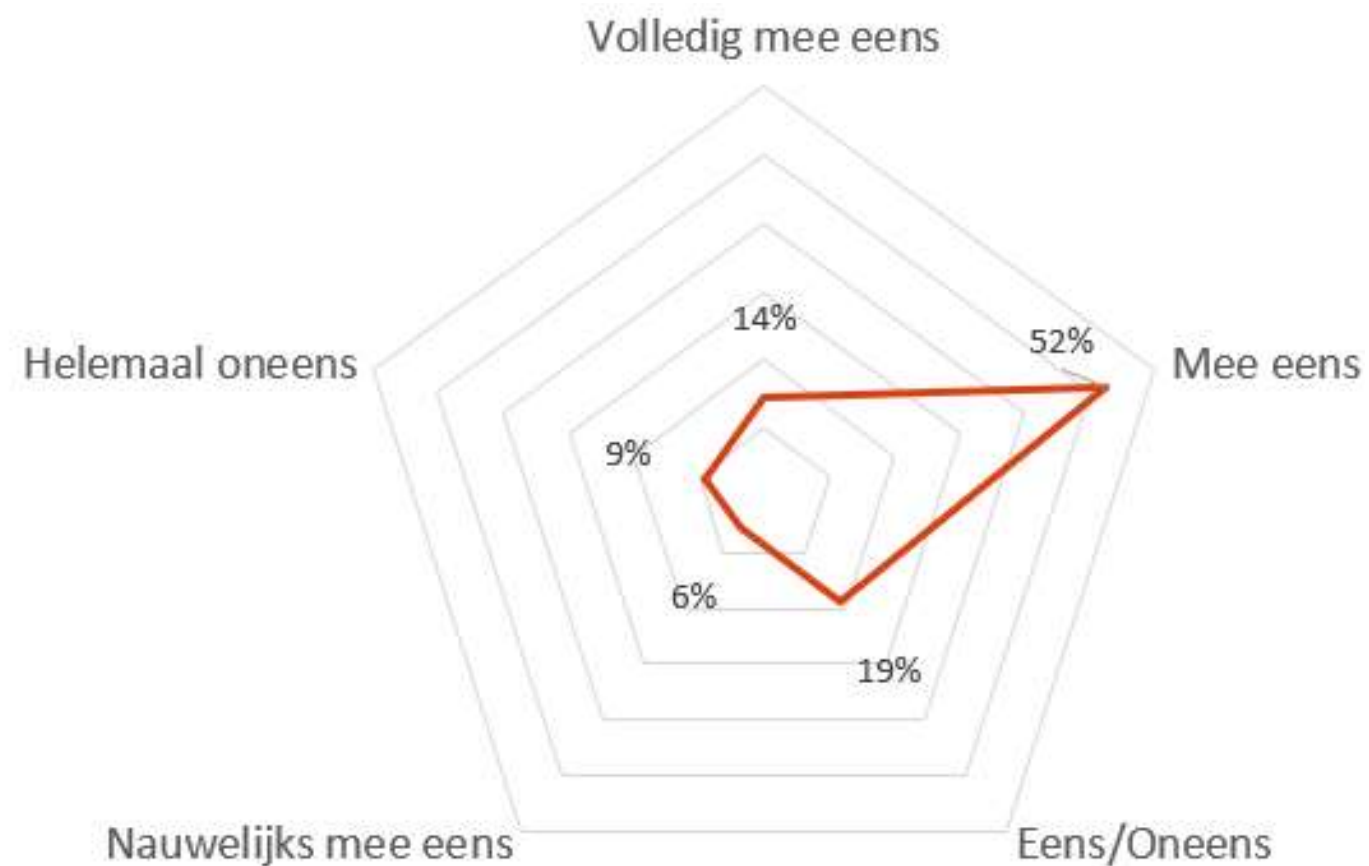
Oriënteert zich op de informatiekundige visie

7%

Is niet bekend met de informatiekundige visie

Stelling oplossing bieden

Stelling: GEMMA moet oplossingen bieden voor concrete architectuurvraagstukken van gemeenten, in plaats van te streven naar het volledig beschrijven van de gemeentelijke informatievoorziening op abstract niveau.

66% (Volledig) mee eens, omdat...

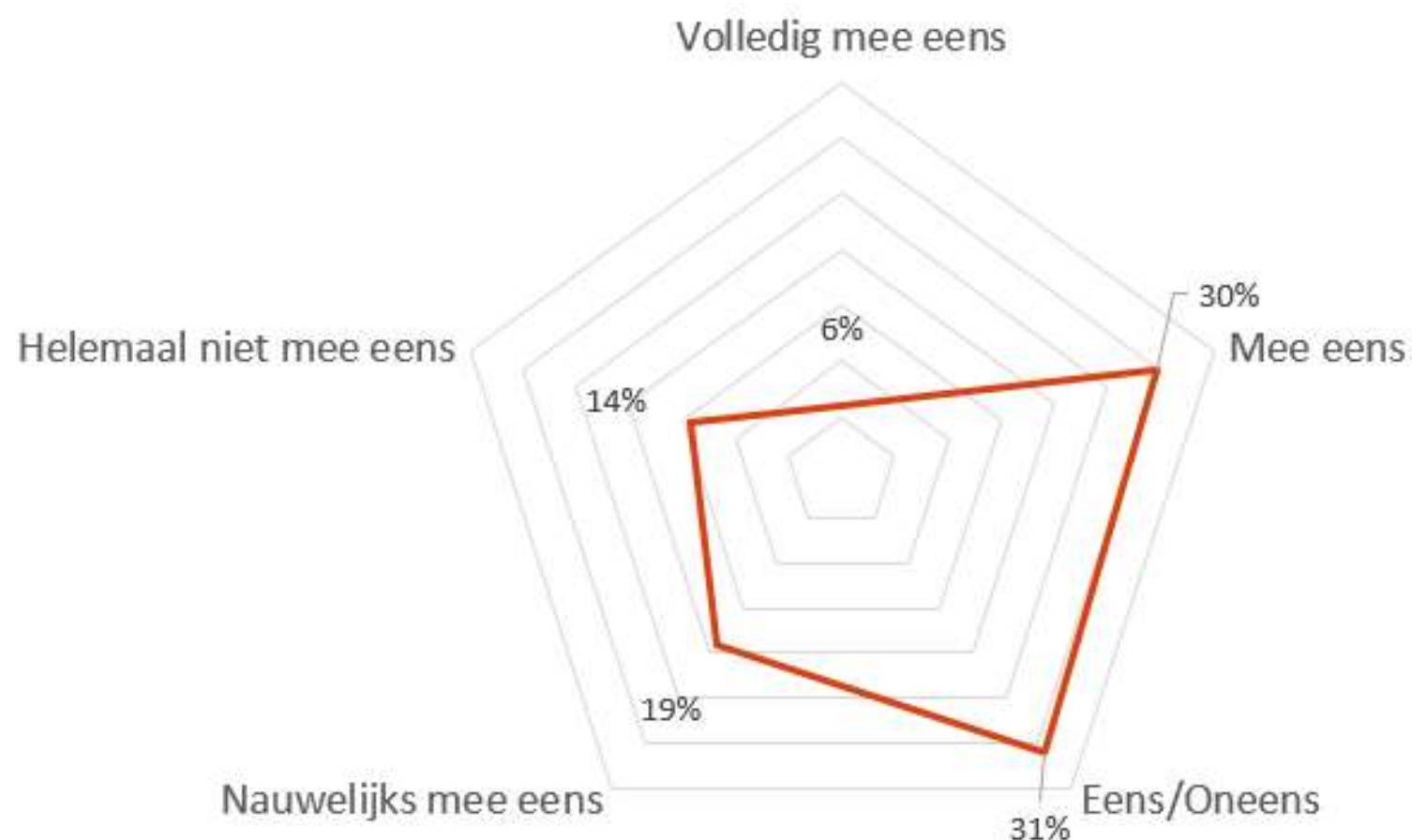
- Richtinggevende keuzes met alternatieven zijn zeer belangrijk
- Alle gemeenten bevinden zich in transitie en hebben behoefte aan best practices.
- Sluit beter aan op de concrete behoeften van gemeenten

15% (Helemaal) niet mee eens, omdat...

- Aangezien het een modelarchitectuur is gaat het om een basis die individuele gemeenten verder kunnen verfijnen.
- Het is geen of of vraag. Ik vind dat beide moet.

Stelling aansluiten op informatiekundige visie

Stelling: GEMMA moet nauw aansluiten bij de uitgangspunten informatiekundige visie Common Ground, ook als dat ten koste gaat van de toepasbaarheid voor de bestaande inrichting van de gemeentelijke informatievoorziening

36% (Volledig) mee eens, omdat...

- Als we gezamenlijk kiezen voor Common Ground, dan moet referentiearchitectuur ook daar in mee. Anders sluit het niet aan.
- Enerzijds klinkt "ten koste gaan van" wat heftig. Maar de opzet van CG is toch ook bedoeld om te optimaliseren? Dus dan lijkt het mij onvermijdelijk dat er iets verandert in de bestaande inrichting. "

33% (Helemaal) niet mee eens, omdat...

- Waarom kiezen? Gemma kan toch zowel info geven over directe toepasbaarheid alsook een visie en tips voor de toekomst en hoe hierop voor te bereiden? .
- Common grond is een middel geen doel

De stelling geeft onvoldoende expliciet uitslag waardoor je kan concluderen dat de relatie van de verbinding tussen de GEMMA en Common Ground onduidelijk is.

Wat is er volgens u nodig om de GEMMA-producten en onderdelen beter bruikbaar te maken?

- **Meer samenhang aanbrengen**
“Nog scherpere relationele ontsluiting: nu nog veel losse pdf's waarin het zoeken is naar de samenhang.”
“Gemma en haar deelproducten zijn wat divers en uiteenlopend geworden. Een goede herziening van de opzet van de site en haar onderwerpen, al voorbereid op Common Ground is een mooie eerste stap.”
- **Betere aansluiting en toepasbaarheid**
“Een wat betere aansluiting bij andere projectwebsites, zoals bijvoorbeeld Aandeslagmetdeomgevingswet.nl”
“Een betere vertaling naar de taal die veel mensen spreken in de organisatie zoals praktijkvoorbeelden bij de uitleg van de processen. Het ophalen van grof vuil verstaan mensen beter als hoe het nu wordt uitgelegd.”
- **Actualiteit verbeteren**
“Content actueel houden. Gemma online moet een altijd actuele bron zijn voor het inrichten van informatievoorziening bij gemeenten.”
- **Educatie**
“Meer opleiding van gemeentelijke medewerkers omdat daar vaak de benodigde kennis om gebruik te maken van producten ontbreekt (die wel nodig is!)”
“Vertel in een webinar hoe de Gemma producten toegepast kunnen worden”
- **Gebruiksvriendelijker**
“Betere navigatie en zoekfunctie.”
“Nog beter categoriseren, omschrijven en actualiseren”

Hoe gebruikt u de producten van de GEMMA?

65%

Maakt een vertaling van (of aanvulling op) de producten van GEMMA

- *"We gebruiken gemma als onderlegger, zowel applicatielaag als bedrijfsfuncties en daar projecteren we de processen, applicaties en afdelingen van onze eigen organisatie op."*
- *"Wij vertalen de GEMMA producten zodat we die kunnen toepassen binnen onze organisatie en kunnen gebruiken als input voor onze productontwikkeling."*
- *"We plotten onze enterprise architectuur op de GEMMA, we gebruiken de softwarecatalogus actief, we verwijzen leveranciers naar het StuF testplatform, we hebben onze inkoopvoorwaarden aangevuld met die van de GIBIT en sturen daar ook op en we hebben een visie op de informatievoorziening vastgesteld, deels gestoeld op GEMMA."*

24%

Maakt geen vertaling van (of aanvulling op) de producten van GEMMA

- *"Nee, nog niet. We komen er maar niet aan toe om er voldoende mee bezig te gaan vanwege andere prioriteiten."*

11%

Geeft aan dit niet te weten

- *"Ik zelf niet, maar misschien andere collega's wel. "*

Draagt u bij of....

73%

Draagt graag bij.

- Ik draag graag bij aan een (online) community waarbinnen gemeentelijke professionals ervaringen, tips en kennis kunnen delen (16%)
- Ik word graag betrokken bij een expertgroep die nadenkt en bijdraagt neemt over (door)ontwikkeling van de GEMMA (10%)
- Ik draag graag bij aan een (online) community waarbinnen gemeentelijke professionals ervaringen, tips en kennis kunnen delen (33%)
- Ik draag graag op een andere manier bij, namelijk (14%)
 - door deels voor VNG te werken.
 - mocht de Gemma een specifiek onderwerp uitwerken waar ik actief mee bezig ben, dan wil ik input leveren. Maar mijn interesse ligt voornamelijk op het toepassen van architectuur in Solutions.
 - mogelijk bij enkele thema's als daar in mijn werk de ruimte voor krijg.

27%

Draagt liever niet bij

- *“Nee, nog niet. We komen er maar niet aan toe om er voldoende mee bezig te gaan vanwege andere prioriteiten.”*

Eigen bijdrage door kennisdelen, (online) communities en expertgroepen

59%

wil graag bijdragen via een (online) community of expertgroep aan de (door)ontwikkeling van GEMMA.

14%

Andere manieren om bij te dragen:

- Vertalen van de behoefte uit de organisatie naar de IV
- Door deels voor VNG te werken
- Kennis te delen van andere instanties

37%

wil graag, in het kader van samen organiseren, bijdragen via een (online) community of expertgroep aan een verdieping van GEMMA op het gebied van techniek en beveiliging en bijbehorende standaarden.

9%

Andere manieren om bij te dragen:

- Kennis via anderen (Collega's, Shared Service Center) inbrengen
- Uitvoeren van Proof of Concepts
- Informatie in de eigen organisatie te delen

Eigen bijdrage door kennisdelen, (online) communities en expertgroepen

38%

staat open om benaderd te worden voor bepaalde onderwerpen rond de GEMMA

62%

geeft aan niet beschikbaar te zijn.

Onderwerpen waarvoor benaderd kan worden zijn:

- API-ontwikkeling
- Sociaal Domein
- Gegevensmanagement
- Zaakgericht werken
- Bedrijfsarchitectuur
- Softwarecatalogus
- Common Ground
- Toegankelijkheid
- Beveiliging
- WOZ
- Digitale informatiehuishouding

Voor vragen, stuur
een bericht naar

softwarecatalogus@vng.nl

Of ga naar het forum:
<https://forum.vng.nl>
> Groep Regie op ICT